

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. sausio 18 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Peržiūros procedūros sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis – Direktyva 89/665/EB – Galimybė pasinaudoti peržiūros procedūromis – 2 straipsnio 3 dalis ir 2a straipsnio 2 dalis – Valstybių narių pareiga numatyti stabdomąjį poveikį turinčią peržiūros procedūrą – Pirmosios instancijos peržiūros institucija – Skundas dėl sprendimo skirti sutartį – 2 straipsnio 9 dalis – Už peržiūros procedūras atsakinga neteisminė institucija – Viešojo pirkimo sutarties sudarymas prieš kreipiantis dėl šios institucijos sprendimo teisminės peržiūros – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Veiksminga teisminė gynyba“

Byloje C-303/22

dėl *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas, Čekijos Respublika) 2022 m. gegužės 5 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. gegužės 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

CROSS Zlín a.s.

prieš

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,

dalyvaujant

Statutární město Brno,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), teisėjai O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin ir L. S. Rossi,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorė A. Lamote, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2023 m. gegužės 25 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: čekų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *CROSS Zlín a.s.*, atstovaujamos *advokáti* M. Šimka ir L. Vaculínová,
- *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže*, atstovaujamos P. Mlsna ir I. Pospíšilíková,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos L. Halajová, M. Smolek ir J. Vláčil,
- Kipro vyriausybės, atstovaujamos N. Ioannou, D. Kalli ir E. Zachariadou,
- Europos Komisijos, atstovaujamos G. Gattinara, P. Ondrůšek ir G. Wils,

susipažinęs su 2023 m. rugsėjo 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo (OL L 395, 1989, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 246), iš dalies pakeistos 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES (OL L 94, 2014, p. 1, toliau – Direktyva 89/665), 2 straipsnio 3 dalies ir 2a straipsnio 2 dalies ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio aiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *CROSS Zlín a.s.* ir *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* (Konkurencijos apsaugos tarnyba, Čekijos Respublika) (toliau – Tarnyba) ginčą dėl Tarnybos direktoriaus palikto galioti sprendimo atmesti *CROSS Zlín* skundą dėl *Statutární město Brno* (Brno miestas, Čekijos Respublika) sprendimo pašalinti bendrovę iš viešojo pirkimo procedūros dėl šio miesto eismo valdymo centro (šviesoforų sistemos) funkcijų išplėtimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 89/665 penkta konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„<...> todėl, kad viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo procedūros trunka taip trumpai, kompetentingos peržiūros institucijos privalo, be kita ko, turėti įgaliojimus imtis tarpinių [laikinių] apsaugos priemonių, skirtų sustabdyti tokią procedūrą arba bet kokių sprendimų, kuriuos priėmė perkančioji organizacija, įgyvendinimą; kadangi procedūrų trumpa trukmė reiškia, kad pirmiau minėtų pažeidimų klausimas turi būti sprendžiamas nedelsiant.“

4 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/66/EB, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo (OL L 335, 2007, p. 31), 3, 4 ir 36 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(3) Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis ir Teisingumo Teismo praktika parodė, kad valstybių narių peržiūros mechanizmai turi tam tikrų trūkumų. Dėl šių trūkumų [Tarybos direktyvoje 89/665/EEB ir 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvoje 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo (OL L 76, 1992, p. 14; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 s., 1 t., p. 315)] nustatyti mechanizmai ne visuomet yra pakankami, norint užtikrinti, kad būtų laikomasi Bendrijos teisės, ypač tuomet, kai dar galima ištaisyti pažeidimus. Todėl skaidrumas ir nediskriminavimas, kuriuos siekiama užtikrinti minėtomis direktyvomis, turėtų būti stiprinami, siekiant užtikrinti, kad visoje Bendrijoje būtų sudarytos galimybės pasinaudoti [2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 s., 7 t., p. 132)] ir [2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 s., 7 t., p. 19)] įgyvendinto viešųjų pirkimų taisyklių modernizavimo ir supaprastinimo teigiamu poveikiu.
<...>

(4) Vienas iš šių trūkumų – nėra nustatytas laikotarpis, trunkantis nuo sprendimo dėl sutarties suteikimo iki sutarties sudarymo dienos, per kurį būtų galima atlikti veiksmingą peržiūros procedūrą. Dėl to perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai, norėdami, kad nebūtų galima atšaukti ginčytino [ginčijamo] sprendimo dėl sutarties suteikimo, kartais labai greitai pasirašo sutartį. Siekiant pašalinti šiuos trūkumus, trukdančius užtikrinti veiksmingą teisminę suinteresuotų dalyvių, t. t. [y.] tų, kurie dar nėra galutinai pašalinti, apsaugą, reikia nustatyti minimalų atidėjimo laikotarpį, kuriuo konkrečios sutarties sudarymas sustabdomas, nepriklausomai nuo to, ar sutartis sudaroma pasirašymo metu, ar ne.

<...>

(36) Šioje direktyvoje laikomasi pagrindinių teisių ir principų, visų pirma pripažintų [Chartijoje]. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visapusišką pagarbą teisei į veiksmingą teisinę gynybą ir teisei į teisingą bylos nagrinėjimą, kaip nustatyta Chartijos 47 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose.“

5 Direktyvos 89/665 1 straipsnyje „Peržiūros procedūrų taikymo sritis ir galimybė jomis pasinaudoti“ nustatyta:

„1. <...>

<...>

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad su sutartimis [viešojo pirkimo procedūromis], kurioms taikoma [2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB

(OL L 94, 2014, p. 65)], arba [2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014, p. 1)], susiję perkančiųjų subjektų priimti sprendimai galėtų būti veiksmingai ir visų pirma kuo greičiau peržiūrėti laikantis šios direktyvos 2–2f straipsniuose nustatytų sąlygų, remiantis tuo, kad tokiais sprendimais yra pažeisti Sąjungos pirkimų sritys teisės aktai arba nacionalinės taisyklės, kuriomis tie teisės aktai perkeltami į nacionalinę teisę.

<...>

3. Valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų peržiūros procedūros, kuriomis pagal išsamias taisykles, kurias gali nustatyti valstybės narės, galėtų pasinaudoti bent bet kuris asmuo, kuris yra arba buvo suinteresuotas gauti [sudaryti] konkrečią sutartį ir kuriam dėl tariamo pažeidimo buvo padaryta žala ar kilusi tokios žalos rizika.

<...>

5. Valstybės narės gali reikalauti, kad suinteresuotas asmuo peržiūros pirmiausia reikalautų iš perkančiosios organizacijos. Tuo atveju valstybės narės turi užtikrinti, kad pateikus tokį prašymą dėl peržiūros būtų nedelsiant sustabdyta galimybė sudaryti sutartį.

<...>

Pirmoje pastraipoje nurodytas sustabdymas negali pasibaigti, jei nepasibaigęs bent 10 kalendorinių dienų laikotarpis, kuris pradedamas skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai perkančioji organizacija išsiunčia atsakymą faksu arba elektroninėmis priemonėmis, ar, jei naudojamos kitokios ryšių priemonės, – arba nepasibaigęs bent 15 kalendorinių dienų laikotarpis, kuris pradedamas skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai perkančioji organizacija išsiunčia atsakymą, arba nepasibaigęs bent 10 kalendorinių dienų laikotarpis, kuris pradedamas skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai atsakymas buvo gautas.“

6 Direktyvos 89/665 2 straipsnyje „Peržiūros procedūrų reikalavimai“ numatyta.

„1. Valstybės narės turi užtikrinti, kad priemonės, kurių imtasi dėl 1 straipsnyje nurodytų peržiūros procedūrų, apimtų nuostatas dėl įgaliojimų:

- a) esant pirmai galimybei ir naudojant preliminarines procesines priemones taikyti laikinąsias priemones, kuriomis siekiama atitaisyti tariamą pažeidimą ar užkirsti kelią tolesnei žalai konkrečioms interesams, įskaitant priemones sustabdyti sutarties suteikimo [sudarymo] procedūrą ar bet kurio perkančiosios organizacijos priimto sprendimo įgyvendinimą ar užtikrinti tokį sustabdymą;
- b) panaikinti neteisėtai priimtus sprendimus arba užtikrinti jų panaikinimą, įskaitant diskriminuojančių techninių, ekonominių ar finansinių specifikacijų, nurodytų kvietime teikti pasiūlymus, sutarties dokumentuose arba bet kuriuose su sutarties suteikimo [sudarymo] procedūra susijusiuose dokumentuose, pašalinimą;
- c) priteisti atlyginti nuostolius tokį pažeidimą patyrusiems asmenims.

2. 1 dalyje ir 2d bei 2e straipsniuose nurodyti įgaliojimai gali būti suteikti atskiroms institucijoms, atsakingoms už skirtingus peržiūros procedūros aspektus.

3. Jei nuo perkančiosios organizacijos nepriklausoma pirmosios instancijos institucija peržiūri sprendimą dėl sutarties suteikimo, tai valstybės narės turi užtikrinti, kad perkančioji organizacija negalėtų sudaryti sutarties kol peržiūros institucija nepriims sprendimo dėl prašymo taikyti laikinąsias priemones ar dėl peržiūros. Šis sustabdymas turi pasibaigti ne anksčiau kaip atidėjimo laikotarpis, nurodytas 2a straipsnio 2 dalyje ir 2d straipsnio 4 ir 5 dalyse.

4. Peržiūros procedūros nebūtinai turi turėti automatinį sustabdymo poveikį sutarties suteikimo [sudarymo] procedūroms, su kuriomis jos susijusios, išskyrus 3 dalyje ir 1 straipsnio 5 dalyje numatytus atvejus.

5. Valstybės narės gali nustatyti, kad už peržiūros procedūras atsakinga institucija gali atsižvelgti į galimas laikinųjų priemonių taikymo pasekmes visiems interesams, kurie galėtų būti pažeisti, taip pat į visuomenės interesus, bei gali nuspręsti netaikyti tokių priemonių, jei jų neigiamos pasekmės galėtų viršyti jų teikiamą naudą.

Sprendimas netaikyti laikinųjų priemonių neturi prejudicinės reikšmės jokiai kitam asmeniui, prašančio taikyti tokias priemones, reikalavimui.

6. Valstybės narės gali nustatyti, kad jei reikalaujama atlyginti nuostolius remiantis tuo, kad sprendimas buvo priimtas neteisėtai, tai tokį ginčijamą sprendimą pirmiausia turi panaikinti reikiamus įgaliojimus turinti institucija.

7. <...>

Be to, išskyrus tuos atvejus, kai sprendimas turi būti panaikintas iki žalos atlyginimo priteisimo, valstybė narė gali numatyti, kad, sudarius sutartį pagal 1 straipsnio 5 dalį, šio straipsnio 3 dalį ar 2a–2f straipsnius, už peržiūros procedūras atsakingos institucijos turi įgaliojimus tik priteisti [pripažinti] žalos atlyginimą bet kuriam asmeniui, nukentėjusiam dėl pažeidimo.

<...>

9. Tais atvejais, kai už peržiūros procedūras atsakingos institucijos nėra teismo pobūdžio, jos visada turi pateikti raštišką savo sprendimo paaiškinimą. Be to, tokiu atveju turi būti numatytos atitinkamos nuostatos, garantuojančios procedūras, pagal kurias visos tariamai neteisėtos priemonės, kurių ėmėsi peržiūros institucija, arba visi tariami jai suteiktų įgaliojimų panaudojimo trūkumai galėtų būti peržiūrimi teisme arba kitoje institucijoje, kuri laikoma teismu <...>, kaip tai suprantama pagal [SESV267 straipsnį], ir kuri nepriklauso nei nuo perkančiosios organizacijos, nei nuo peržiūros institucijos.

<...>

7 Šios direktyvos 2a straipsnyje „Atidėjimo laikotarpis“ nurodyta:

„1. Patvirtindamos būtinas nuostatas, kuriomis laikomasi šio straipsnio 2 dalyje bei 2c straipsnyje nustatytų minimalių sąlygų, valstybės narės turi užtikrinti, kad 1 straipsnio 3 dalyje nurodyti asmenys turėtų pakankamai laiko, kad būtų atlikta perkančiosios organizacijos priimtų sprendimų dėl sutarties suteikimo veiksminga peržiūra.

2. Sutartis negali būti sudaryta po sprendimo suteikti sutartį, kuriai taikoma Direktyva [2014/24] arba Direktyva [2014/23], nepraėjus bent 10 kalendorinių dienų laikotarpiui, skaičiuojamam nuo kitos dienos po to, kai atitinkamiems konkurso dalyviams ir kandidatams faksu arba elektroninėmis priemonėmis išsiunčiamas sprendimas dėl sutarties suteikimo, arba, jei naudojamos kitokios ryšių priemonės, nepraėjus bent 15 kalendorinių dienų laikotarpiui, skaičiuojamam nuo kitos dienos po to, kai atitinkamiems konkurso dalyviams ir kandidatams išsiunčiamas sprendimas dėl sutarties suteikimo, arba bent 10 kalendorinių dienų laikotarpiui, skaičiuojamam nuo kitos dienos po to, kai buvo gautas sprendimas dėl sutarties suteikimo.

Dalyviai laikomi suinteresuotais, jeigu jie nėra galutinai pašalinti. Pašalinimas yra galutinis, jeigu apie jį buvo pranešta suinteresuotiems dalyviams ir arba nepriklausoma peržiūros institucija jį pripažino teisėtu, arba jam jau negali būti taikoma peržiūros procedūra.

<...>

Prie kiekvienam suinteresuotam dalyviui ir kandidatui siunčiamo pranešimo apie sprendimą dėl sutarties suteikimo pridedama:

- atitinkamų tokio sprendimo priežasčių santrauka <...>, ir
- tiksliai nurodomas tikslus atidėjimo laikotarpis taikytinas pagal teisės aktų, perkeliančių šią dalį į nacionalinę teisę, nuostatas.“

8 Direktyvos 89/665 2d straipsnyje „Negaliojimas“ numatyta:

„1. Valstybės narės turi užtikrinti, kad nuo perkančiosios organizacijos nepriklausoma peržiūros institucija pripažintų sutartį negaliojančia arba jos negaliojimas būtų šios peržiūros institucijos sprendimo pasekmė bet kuriuo iš šių atvejų:

<...>

- b) jei pažeista šios direktyvos 1 straipsnio 5 dalis, 2 straipsnio 3 dalis ar 2a straipsnio 2 dalis, jei dėl šio pažeidimo dalyvis, pateikęs prašymą dėl peržiūros, neteko galimybės pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis prieš sudarant sutartį, kai toks pažeidimas yra kartu su Direktyvos [2014/24] arba Direktyvos [2014/23] pažeidimu, jei tas pažeidimas turi neigiamos įtakos dalyvio, pateikusio prašymą dėl peržiūros, galimybėms gauti [sudaryti] sutartį;

<...>

2. Sutarties pripažinimo negaliojančia pasekm[ė]s turi būti numatytos nacionalinėje teisėje.

Nacionalinėje teisėje gali būti numatytas visų sutartinių pareigų panaikinimas su galiojimu atgal [atgaline data] arba panaikinimo taikymo sritis gali būti apribota atšaukiant tas pareigas [apribota iki tų pareigų], kurios dar turi būti įvykdytos. Pastaruoju atveju valstybės narės turi numatyti, kad taikomos kitos [alternatyvios] sankcijos, kaip tai apibrėžta 2e straipsnio 2 dalyje.“

Čekijos teisė

- 9 Iš pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos *Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek* (Įstatymas Nr. 134/2016 dėl viešųjų pirkimų, toliau – Įstatymas Nr. 134/2016) 241 ir 242 straipsnių matyti, kad protestas dėl perkančiosios organizacijos vykdomos procedūros gali būti pateiktas per 15 dienų nuo tos dienos, kai skundo pareiškėjas sužinojo apie perkančiosios organizacijos padarytą įstatymo pažeidimą.
- 10 Pagal šio įstatymo 245 straipsnio 1 dalį perkančioji organizacija sprendimą dėl protesto išsiunčia pareiškėjui per 15 dienų nuo protesto gavimo ir jame nurodo – tenkina skundą ar jį atmeta. Sprendime turi būti išdėstyti motyvai, kuriuose perkančioji organizacija išsamiai ir suprantamai pareiškia nuomonę dėl visų pareiškėjo proteste nurodytų aplinkybių. Jei perkančioji organizacija tenkina protestą, ji sprendime taip pat nurodo, kokių korekcinų priemonių imsis.
- 11 Iš minėto įstatymo 245 straipsnio 4 dalies taip pat išplaukia, kad jei perkančioji organizacija atmeta protestą, ji savo sprendime dėl protesto informuoja pareiškėją apie galimybę per šio įstatymo 251 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą pateikti prašymą Tarnybai pradėti perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros procedūrą ir apie pareigą per tą patį terminą pateikti perkančiajai organizacijai tokio prašymo kopiją.
- 12 Įstatymo Nr. 134/2016 246 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad perkančioji organizacija negali sudaryti sutarties su rangovu:
 - „a) iki termino, per kurį turi būti pateiktas protestas dėl sprendimo pašalinti viešojo pirkimo procedūros dalyvį dėl tiekėjo pasirinkimo arba dėl savanoriško pranešimo apie ketinimą sudaryti sutartį, pabaigos;
 - b) iki sprendimo dėl protesto įteikimo pareiškėjui, jeigu protestas buvo pateiktas;
 - c) iki termino, per kurį turi būti pateiktas prašymas dėl perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros, jeigu ji atmetė pateiktą protestą, pabaigos;
 - d) 60 dienų nuo perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros procedūros pradžios, jeigu prašymas dėl peržiūros buvo pateiktas per nustatytą terminą. Tačiau perkančioji organizacija gali sudaryti sutartį nepasibaigus šiam laikotarpiui, jeigu Tarnyba atmetė prašymą dėl peržiūros arba administracinė šio prašymo peržiūros procedūra buvo nutraukta ir sprendimas šiuo klausimu tapo galutinis.“
- 13 Pagal šio įstatymo 246 straipsnio 2 dalį perkančioji organizacija taip pat negali sudaryti sutarties su rangovu per 60 dienų nuo perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros procedūros pradžios, jei Tarnyba tokią procedūrą pradėjo *ex officio*. Tačiau perkančioji organizacija gali sudaryti sutartį net ir nepasibaigus šiam terminui, jeigu administracinė procedūra buvo nutraukta ir toks sprendimas tapo galutinis.
- 14 Remiantis minėto įstatymo 254 straipsnio 1 dalimi, prašymą uždrausti vykdyti viešojo pirkimo sutartį gali paduoti pareiškėjas, tvirtinantis, kad perkančioji organizacija sudarė sutartį, be kita ko, iš anksto nepranešusi, nepaisydama pagal šį įstatymą ar laikinąją apsaugos priemonę numatyto draudimo ją sudaryti arba ne pagal viešojo pirkimo procedūrą.

- 15 Įstatymo Nr. 134/2016 257 straipsnio j punkte nustatyta, kad Tarnyba nutarimu nutraukia procedūrą, jeigu vykstant administracinei procedūrai perkančioji organizacija sudarė sutartį dėl atitinkamo viešojo pirkimo, kuriam taikoma peržiūra, vykdymo.
- 16 Šio įstatymo 264 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Tarnyba per procedūrą, pradėtą pagal prašymą, pateiktą pagal jo 254 straipsnį, uždraudžia perkančiajai organizacijai vykdyti sutartį, jeigu viešojo pirkimo sutartis arba preliminarioji sutartis sudaryta 254 straipsnio 1 dalyje numatytu būdu. Sutartis, kurią Tarnyba uždraudė vykdyti, yra nuo pradžių negaliojanti, nesant reikalo imtis veiksmų pagal 3 dalį. Pagal 264 straipsnio 2 dalį sutartis dėl viešojo pirkimo vykdymo yra negaliojanti dėl šio įstatymo pažeidimo tik tada, kai Tarnyba uždraudžia ją vykdyti pagal 264 straipsnio 1 dalį.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 17 2019 m. rugsėjo 27 d. Brno miestas paskelbė konkursą, siekdamas sudaryti viešojo pirkimo sutartį dėl miesto eismo valdymo centro (šviesoforų sistemos) funkcijų išplėtimo. Numatoma šio viešojo pirkimo sutarties vertė buvo 13 805 000 Čekijos kronų (CZK) be pridėtinės vertės mokesčio (PVM) (apie 560 000 eurų).
- 18 Perkančioji organizacija – Brno miestas – gavo du pasiūlymus: vieną iš *CROSS Zlín*, kuri pasiūlė mažiausią kainą, kitą – iš *Siemens Mobility s. r. o.* 2020 m. balandžio 6 d. sprendimu perkančioji organizacija pašalino *CROSS Zlín* iš konkurso, nes ji nesilaikė konkurso sąlygų. 2020 m. balandžio 7 d. nuspręsta sutartį skirti *Siemens Mobility*.
- 19 *CROSS Zlín* pateikė protestą dėl sprendimo pašalinti ją iš konkurso, tačiau perkančioji organizacija jį atmetė 2020 m. gegužės 4 d. sprendimu. Tada ši bendrovė pateikė Tarnybai prašymą dėl perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros ir paprašė panaikinti sprendimus pašalinti ją iš konkurso ir viešojo pirkimo sutartį skirti *Siemens Mobility*.
- 20 2020 m. liepos 3 d. Tarnyba per administracinę procedūrą *ex officio* pritaikė laikinąją apsaugos priemonę, draudžiančią perkančiajai organizacijai sudaryti aptariamą viešojo pirkimo sutartį, kol nebus galutinai užbaigta administracinė procedūra.
- 21 2020 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu Tarnyba atmetė *CROSS Zlín* prašymą. Tuomet bendrovė pateikė protestą dėl šio sprendimo, o Tarnybos pirmininkas, veikiantis kaip antroji administracinė instancija, jį atmetė 2020 m. lapkričio 9 d. sprendimu. 2020 m. lapkričio 18 d. perkančioji organizacija sudarė viešojo pirkimo sutartį su *Siemens Mobility*.
- 22 2021 m. sausio 13 d. *CROSS Zlín* dėl šio Tarnybos pirmininko sprendimo pateikė skundą *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas, Čekijos Respublika) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Kartu *CROSS Zlín* dar pateikė prašymą pripažinti skundui sustabdomąjį poveikį, kiek tai susiję su sutarties sudarymu, ir nustatyti laikinąją apsaugos priemonę – draudimą perkančiajai organizacijai sudaryti arba vykdyti viešojo pirkimo sutartį.
- 23 2021 m. vasario 11 d. šis teismas atmetė prašymą, iš esmės motyvuodamas tuo, kad tuomet, kai viešojo pirkimo sutartis jau yra sudaryta, nebėra pagrindo atitinkamai perkančiajai organizacijai nustatyti draudimo sudaryti sutartį. Pagal galiojančią Čekijos teisę, net jeigu toks skundas

- teismine tvarka būtų patenkintas, ginčijamas sprendimas panaikintas, o byla gražinta nagrinėti Tarnybai, ši pagal Įstatymo Nr. 134/2016 straipsnio 257 straipsnio j punktą nutrauktą procedūrą ir nenagrinėtų bylos iš esmės.
- 24 Be to, tas teismas nenustatė perkančiajai organizacijai draudimo vykdyti sutartį, nes pagal Čekijos teisinį reguliavimą nedraudžiama sudaryti viešojo pirkimo sutarties po to, kai Tarnybos pirmininko sprendimas administracinėje procedūroje tapo galutinis.
 - 25 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išreiškė abejonių dėl to, ar pagal Direktyvą 89/665 ir iš Chartijos 47 straipsnio išplaukiantį reikalavimą užtikrinti veiksmingą teisminę kontrolę draudžiamas valstybės narės teisinis reguliavimas, pagal kurį leidžiama perkančiajai organizacijai sudaryti viešojo pirkimo sutartį, kol nesibaigė terminas teisminiam skundai dėl antrosios administracinės instancijos sprendimo pateikti arba kol teismas, į kurį kreiptasi, dar nepriėmė sprendimo dėl prašymo taikyti laikinąją apsaugos priemonę – draudimą perkančiajai organizacijai sudaryti sutartį, iki sprendimas dėl skundo taps galutinis.
 - 26 Iš Čekijos teismų jurisprudencijos matyti, kad tuomet, kai viešojo pirkimo sutartis sudaryta dar prieš teismui, į kurį kreiptasi, pareiškiant nuomonę dėl skundo arba prašymo, tas teismas nebenustato laikinųjų apsaugos priemonių, nes tokiu atveju nebereikia laikinai sureguliuoti šalių santykių.
 - 27 Jeigu bylą nagrinėjantis teismas nuspręstų, kad vertindama atitinkamo kandidato pašalinimo iš konkurso teisėtumą Tarnyba suklydo, jis turėtų panaikinti šio sprendimo 21 punkte nurodytą Tarnybos pirmininko sprendimą kaip neteisėtą ir gražinti bylą tai administracinei institucijai. Tačiau jeigu nagrinėjama viešojo pirkimo sutartis jau buvo sudaryta iki teismo sprendimo priėmimo, Tarnyba, kai jai gražinama byla, iš naujo nenagrinėja prašymo peržiūrėti perkančiosios organizacijos veiksmų pagrįstumo, atsižvelgdama į to teismo konstatuotus faktus, o nutraukia procedūrą, remdamasi Įstatymo Nr. 134/2016 257 straipsnio j punktu.
 - 28 Tokiu atveju pašalintas konkurso dalyvis galėtų tik kreiptis į civilinių bylų teismą su prašymu atlyginti žalą dėl neteisėto perkančiosios organizacijos elgesio; vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, sunku tenkinti tokio žalos atlyginimo gavimo sąlygas.
 - 29 Jis priduria, kad pagal Čekijos teisinį reguliavimą Tarnyba yra „peržiūros institucija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 89/665. Šiuo klausimu Įstatymo Nr. 134/2016 246 straipsnio nuostatoje numatyti terminai, per kuriuos perkančiajai organizacijai draudžiama sudaryti sutartį vykstant procedūrai Tarnyboje. Vis dėlto ji negali būti laikoma teismu.
 - 30 Taigi, jeigu, kaip matyti iš 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Randstad Italia* (C-497/20, EU:C:2021:1037, 73 punktas), nepriklausoma peržiūros institucija pagal Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalį arba 2a straipsnio 2 dalį turėtų būti teismas, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį, Čekijos teisinis reguliavimas, pagal kurį leidžiama sudaryti viešojo pirkimo sutartį iš karto po Tarnybos pirmininko sprendimo, pažeistų šią direktyvą ir iš viešojo pirkimo procedūros pašalintiems dalyviams neužtikrintų veiksmingos teisminės gynybos.

- 31 Galiausiai, jeigu Teisingumo Teismas konstatuotų, kad Direktyva 89/665 nepakankamai perkelta į Čekijos teisės sistemą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano privalęs nurodyti Tarybai netaikyti šią direktyvą pažeidžiančių Čekijos teisės nuostatų, jeigu perkančiosios organizacijos sprendimas būtų pripažintas neteisėtu.
- 32 Tokiomis aplinkybėmis *Krajský súd v Prešove* (Prešovo apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Čekijos teisės nuostata, leidžianti perkančiajai organizacijai sudaryti viešojo pirkimo sutartį prieš paduodant skundą teismui, kompetentingam nagrinėti [Tarybos] kaip antrosios instancijos sprendimo pašalinti konkurso dalyvį teisėtumą, yra suderinama su Direktyvos [89/665] 2 straipsnio 3 dalimi ir 2a straipsnio 2 dalimi, aiškinamomis atsižvelgiant į [Chartijos] 47 straipsnį?“

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

- 33 Generaliniam advokatui pristачius išvadą, 2023 m. rugsėjo 19 d. *CROSS Zlín* Teisingumo Teismo kanceliarijai pateikė dokumentą, jame paprašė pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 83 straipsnį atnaujinti žodinę proceso dalį.
- 34 Grįsdama prašymą *CROSS Zlín* nurodo mananti, kad, atsižvelgiant į generalinio advokato išvadą, sprendimas byloje gali būti priimtas remiantis argumentu, dėl kurio šalys ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės. Anot jos, Čekijos teisės sistemoje administraciniam teismui nei faktiškai, nei teisiškai neleidžiama panaikinti sutarties, net jeigu ji buvo sudaryta remiantis neteisėtu perkančiosios organizacijos sprendimu. Generalinio advokato išvadoje neatsižvelgiama į šią aplinkybę, o *CROSS Zlín* norėtų pateikti šiuo klausimu paaiškinimų per atnaujintą žodinę procesą.
- 35 Be to, ji nurodo, kad nori Teisingumo Teisme aptarti, be kita ko, priežastį, dėl kurios *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas) atmetė jos prašymą taikyti laikinąją apsaugos priemonę, t. y. draudimą vykdyti pagrindinėje byloje nagrinėjamą viešojo pirkimo sutartį, Čekijos administracinių teismų kompetenciją nagrinėti per viešojo pirkimo procedūrą sudarytų sutarčių galiojimo klausimą, kiek tai susiję su pirmąja instancija Tarybos priimtais sprendimais, taip pat tai, kokių realių pasekmių sukelia administracinio teismo atliktas Tarybos sprendimo panaikinimas ir kokį poveikį tai turi jau sudarytai sutarčiai dėl viešojo pirkimo vykdymo. Atsižvelgdama į tai, ji siūlo keliais aspektais papildyti generalinio advokato siūlomą atsakymą į prejudicinį klausimą.
- 36 Vienas vertus, primintina, kad pagal SESV 252 straipsnio antrą pastraipą generalinis advokatas viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikia motyvuotą išvadą dėl bylų, kuriose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą jis turi dalyvauti. Teisingumo Teismo nesaisto nei ši išvada, nei ją grindžiantys generalinio advokato motyvai (2023 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *LACD, C-133/22*, EU:C:2023:710, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 37 Taip pat primintina, kad nei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute, nei Procedūros reglamente suinteresuotosioms šalims nenumatyta galimybės pateikti atsiliepinimus į generalinio advokato išvadą. Todėl pagrindinės bylos šalies ar suinteresuotojo asmens nesutikimas su generalinio advokato išvada, nepaisant to, kokie klausimai joje nagrinėjami, savaime negali būti

motyvas, pateisinantis žodinės proceso dalies atnaujinimą (2020 m. gegužės 28 d. Sprendimo *Interseroh*, C-654/18, EU:C:2020:398, 33 punktą ir 2023 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Všeobecná úverová banka*, C-598/21, EU:C:2023:845, 50 punktą).

- 38 Taigi *CROSS Zlín* negali pagrįstai pateisinti savo prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį ir pasiūlyti papildyti generalinio advokato išvadoje pasiūlytą atsakymą į prejudicinį klausimą.
- 39 Kita vertus, pagal Procedūros reglamento 83 straipsnį Teisingumo Teismas, išklauses generalinį advokatą, gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu baigus žodinę proceso dalį šalis pateikė naują faktą, kuris gali būti lemiamas Teisingumo Teismui priimant sprendimą, arba jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis argumentu, dėl kurio šalys ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės.
- 40 Vis dėlto pažymėtina, kad *CROSS Zlín* ir šiame procese dalyvavę suinteresuotieji asmenys tiek per rašytinę, tiek per žodinę proceso dalį galėjo nurodyti teises aplinkybes, kurios, kaip jie manė, buvo reikšmingos, kad Teisingumo Teismas galėtų išaiškinti Direktyvą 89/665, atsakydamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimą. Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas mano, kad turi visą informaciją, būtiną sprendimui dėl šio prašymo priimti, ir kad nė viena *CROSS Zlín* nurodyta aplinkybė, kuria grindžiamas jos prašymas atnaujinti žodinę proceso dalį, nepateisina atnaujinimo pagal Procedūros reglamento 83 straipsnį.
- 41 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas, išklauses generalinį advokatą, mano, kad nėra pagrindo atnaujinti žodinės proceso dalies.

Dėl prejudicinio klausimo

- 42 Pirmiausia primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją, vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai, pastarasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išnagrinėti jam pateiktą bylą, ir tokiu atveju Teisingumo Teismas prireikus turi performuluoti jam pateiktus klausimus (2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Universiteit Antwerpen ir kt.*, C-265/20, EU:C:2022:361, 33 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 43 Klausimo formuluotėje kalbama, be kita ko, apie Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalies aiškinimą, kiek tai susiję su valstybės narės teisiniu reguliavimu, pagal kurį perkančiajai organizacijai leidžiama sudaryti viešojo pirkimo sutartį prieš tai, kai kompetentinga teisminė institucija gali patikrinti perkančiosios organizacijos sprendimo pašalinti iš konkurso dalyvį teisėtumą.
- 44 Konstatuotina, kad 2 straipsnio 3 dalyje kalbama ne apie sprendimo pašalinti dalyvį iš atitinkamo konkurso, o apie sprendimo skirti viešojo pirkimo sutartį peržiūrą. Taigi, kadangi iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos matyti, kad *CROSS Zlín* prašė Tarnybos panaikinti ne tik sprendimą dėl jos pašalinimo, bet ir sprendimą skirti pagrindinėje byloje nagrinėjamą viešojo pirkimo sutartį kitam konkurso dalyviui, t. y. *Siemens Mobility*, prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia nagrinėti atsižvelgiant tik į šį sprendimą skirti sutartį.
- 45 Šiomis aplinkybėmis laikytina, kad užduodamas klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalis ir 2a straipsnio 2 dalis turi būti aiškinamos kaip draudžiančios valstybės narės teisinį reguliavimą,

pagal kuri perkančiajai organizacijai draudžiama sudaryti viešojo pirkimo sutartį tik iki tol, kol pirmosios instancijos institucija, kaip ji suprantama pagal 2 straipsnio 3 dalį, kuri šioje valstybėje narėje nėra teisminė, išnagrinės skundą dėl sprendimo skirti šią sutartį.

- 46 Visų pirma pažymėtina, kad Direktyvoje 89/665 yra išsamių nuostatų, numatančių nuoseklią peržiūros procedūrų viešųjų pirkimų srityje sistemą, kuria pagal šios direktyvos 1 straipsnio 3 dalį turi galėti pasinaudoti bet kuris asmuo, kuris yra arba buvo suinteresuotas, kad su juo būtų sudaryta konkreti sutartis, ir kuriam dėl tariamo pažeidimo buvo padaryta žala ar kilusi tokios žalos rizika.
- 47 Šiuo aspektu pirmiausia primintina, jog Direktyvos 89/665 2a straipsnio 1 dalyje numatyta, kad patvirtindamos būtinas nuostatas, kuriomis laikomasi šio straipsnio 2 dalyje ir 2c straipsnyje nustatytų minimalių sąlygų, valstybės narės turi užtikrinti, kad 1 straipsnio 3 dalyje nurodyti asmenys turėtų pakankamai laiko, kad būtų atlikta perkančiosios organizacijos priimtų sprendimų dėl sutarties skyrimo veiksminga peržiūra.
- 48 Pastarojoje nuostatoje nustatyti minimalūs atidėjimo laikotarpiai, per kuriuos, priėmus sprendimą skirti viešojo pirkimo sutartį, sutartis dėl šio pirkimo negali būti sudaryta. Atsižvelgiant į konkretų atvejį, šie terminai yra dešimt arba penkiolika kalendorinių dienų, skaičiuojant nuo kitos dienos po to, kai atitinkamiems konkurso dalyviams buvo išsiųstas sprendimas skirti nagrinėjamą sutartį arba jie jį gavo, priklausomai nuo sprendimo išsiuntimo būdo.
- 49 Taigi Direktyvos 89/665 2a straipsnio 2 dalyje nustatyti terminai, per kuriuos *ipso jure* sustabdomas viešojo pirkimo sutarties sudarymas, siekiant užtikrinti peržiūros, kurią dėl sprendimo skirti sutartį gali inicijuoti šios direktyvos 1 straipsnio 3 dalyje nurodyti asmenys, veiksmingumą.
- 50 Antra, pažymėtina, kad, kai šie asmenys kreipiasi dėl tokios peržiūros, taikoma minėtos direktyvos 2 straipsnio 3 dalis.
- 51 Remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2022 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Sambre & Biesme ir Commune de Farciennes*, C-383/21 ir C-384/21, EU:C:2022:1022, 54 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 52 Šiuo klausimu iš Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalies matyti, kad jei nuo perkančiosios organizacijos nepriklausoma pirmosios instancijos institucija peržiūri sprendimą dėl sutarties suteikimo, perkančioji organizacija negali sudaryti sutarties dėl šio pirkimo, kol pirmosios instancijos institucija nepriims sprendimo dėl prašymo taikyti laikinąsias priemones arba dėl peržiūros.
- 53 Taigi, viena vertus, šioje nuostatoje numatytas skundo dėl sprendimo skirti viešojo pirkimo sutartį stabdomasis poveikis sutarties pasirašymui vykstant procedūrai pirmosios instancijos institucijoje, kurioje šis skundas nagrinėjamas, arba bent jau iki tol, kol ši institucija priims sprendimą dėl galimo prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Kita vertus, nors pagal minėtą nuostatą reikalaujama, kad ši institucija būtų nepriklausoma nuo perkančiosios organizacijos, joje nėra jokių užuominų, iš kurių būtų matyti, kad ji turi būti teisminė.

- 54 Toliau kalbant apie Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalies kontekstą, pažymėtina, kad 2 straipsnio 9 dalyje aiškiai numatytas atvejis, kai „už peržiūros procedūras atsakingos institucijos nėra teismo pobūdžio“, o tai reiškia, kad valstybės narės turi galimybę suteikti tokioms institucijoms kompetenciją nagrinėti skundus dėl sprendimų skirti viešojo pirkimo sutartį. Tokiu atveju minėto 2 straipsnio 9 dalyje patikslinama, kad dėl visų tariamai neteisėtų priemonių, kurių ėmėsi tokia neteisminė peržiūros institucija, arba dėl visų tariamų jai suteiktų įgaliojimų įgyvendinimo pažeidimų turi būti galima kreiptis į teismą arba į kitą instituciją, kuri laikoma teismu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, nepriklausomą nuo perkančiosios organizacijos ir neteisminės peržiūros institucijos, priėmusios sprendimą pirmąja instancija.
- 55 Taigi 2 straipsnio 9 dalyje valstybėms narėms suteikiama galimybė pasirinkti vieną iš dviejų viešųjų pirkimų kontrolės sistemos organizavimo variantų. Pirmasis variantas – suteikti kompetenciją nagrinėti skundus teisminėms institucijoms. Pagal antrąjį variantą ši kompetencija pirmiausia suteikiama institucijoms, kurios nėra teisminės. Tokiu atveju visus šių institucijų sprendimus turi būti galima peržiūrėti teismine tvarka arba atlikti jų peržiūrą, kuri iš esmės būtų „teisminė“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, o tai leistų užtikrinti tinkamą peržiūrą (šiuo klausimu žr. 1999 m. kovo 4 d. Sprendimo *HI*, C-258/97, EU:C:1999:118, 16 ir 17 punktus).
- 56 Svarbu pažymėti, kad Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalyje, kurioje įtvirtinta pareiga sustabdyti viešojo pirkimo sutarties sudarymą, nėra jokios nuorodos į 2 straipsnio 9 dalyje numatytą peržiūrą teisme, taikomą už peržiūros procedūras atsakingų institucijų, kurios nėra teisminės, sprendimams.
- 57 Šiomis aplinkybėmis tai, kad nėra tokios nuorodos, ir tai, kad Direktyvos 89/665 2 straipsnio 9 dalyje valstybėms narėms numatyta galimybė suteikti kompetenciją vykdyti sprendimų skirti sutartį peržiūros procedūras pirmąja instancija teisminėms arba neteisminėms institucijoms, reiškia, kad, valstybei narei nusprendus suteikti šią kompetenciją pirmosios instancijos neteisminėi institucijai, direktyvos 2 straipsnio 3 dalyje vartojama sąvoka „peržiūros institucija“ reiškia neteisminę pirmosios instancijos instituciją. Tokiu atveju valstybės narės turi numatyti, kad atitinkamos viešojo pirkimo sutarties sudarymas sustabdomas *ipso jure*, kol minėta institucija priims sprendimą dėl peržiūros arba bent jau sprendimą dėl prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones siekiant tokio sustabdymo.
- 58 Vis dėlto pagal Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalį, siejamą su jos 2 straipsnio 9 dalimi, nereikalaujama, kad sustabdymas būtų taikomas pasibaigus procedūrai tokioje neteisminėje peržiūros institucijoje, pavyzdžiui, kol teisminė institucija priims sprendimą dėl skundo, kuris gali būti pateiktas dėl šios neteisminės peržiūros institucijos sprendimo.
- 59 Galiausiai ši išvada atitinka Direktyva 89/665 siekiamus tikslus. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti, kad būtų visapusiškai paisoma teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir į teisingą bylos nagrinėjimą, įtvirtintos Chartijos 47 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19, EU:C:2021:700, 128 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 60 Šiuo klausimu jau buvo nuspręsta, kad minėtos direktyvos 1 straipsnio 1 ir 3 dalimis, kuriomis siekiama apsaugoti ūkio subjektus nuo perkančiosios organizacijos savivalės, stengiamasi užtikrinti, kad visose valstybėse narėse būtų taikomos veiksmingos ir kuo operatyvesnės teisių gynimo priemonės, siekiant garantuoti veiksmingą Europos Sąjungos viešųjų pirkimų taisyklių

taikymą, ypač etape, kai pažeidimus dar galima ištaisyti (2021 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19, EU:C:2021:700, 127 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 61 Atsižvelgiant į tai, taip pat pažymėtina, kad Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 89/665 nuostatomis siekė suderinti konkurso dalyvio, kurio pasiūlymas atmestas, interesus su perkančiosios organizacijos ir konkurso laimėtojo interesais (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Fastweb*, C-19/13, EU:C:2014:2194, 63 punktą ir 2015 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Komisija / Vanbreda Risk & Benefits*, C-35/15 P(R), EU:C:2015:275, 34 punktą).
- 62 Taigi, viena vertus, šios direktyvos 2 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad už peržiūros procedūras atsakinga institucija gali atsižvelgti į galimas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo pasekmes visiems interesams, kurie galėtų būti pažeisti, taip pat į visuomenės interesus, ir gali nuspręsti netaikyti tokių priemonių, jeigu jų neigiamos pasekmės galėtų viršyti jų teikiamą naudą. Suinteresuotumas, kad viešojo pirkimo sutartys galėtų būti sudarytos pernelyg nedelsiant, yra toks viešasis interesas.
- 63 Kita vertus, Direktyvos 89/665 2 straipsnio 7 dalies antroje pastraipoje nustatyta, kad tais atvejais, kai sutartis buvo sudaryta pagal šio 2 straipsnio 3 dalį, t. y. kai ji buvo sudaryta pasibaigus jos sudarymo sustabdymui, valstybė narė gali numatyti, kad už peržiūros procedūras atsakingų institucijų įgaliojimai apimti tik žalos atlyginimo pripažinimą bet kuriam asmeniui, nukentėjusiam dėl Sąjungos viešųjų pirkimų teisės arba ją perkeliančių nacionalinių taisyklių pažeidimo.
- 64 Taigi šie aspektai patvirtina aiškinimą, išplaukiantį iš Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalies, aiškinamos atsižvelgiant į jos 2 straipsnio 9 dalį, pagal kurią viešojo pirkimo sutarties sudarymas sustabdomas, kaip numatyta minėto 2 straipsnio 3 dalyje, kol pirmosios instancijos institucija peržiūrės sprendimą skirti šią sutartį, nesvarbu, ar ši institucija yra teisminė, ar ne. Valstybės narės gali numatyti, kad po šios institucijos sprendimo priėmimo nukentėjęs asmuo turi teisę tik į žalos atlyginimą.
- 65 Trečia, pažymėtina, kad šio aiškinimo negali paneigti 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Randstad Italia* (C-497/20, EU:C:2021:1037). To sprendimo 73 punkte Teisingumo Teismas Direktyvos 89/665 2a straipsnio 2 dalies antros pastraipos sąvoką „nepriklausoma peržiūros institucija“ aiškino kaip reiškiančią pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį. Vis dėlto Teisingumo Teismas aiškiai nubrėžė šio aiškinimo ribas, patikslindamas, kad juo vadovaujamosi „siekiant nustatyti, ar konkurso dalyvio pašalinimas buvo galutinis“, kaip tai suprantama pagal 2a straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.
- 66 Šiuo klausimu minėto sprendimo 74 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad tai, jog sprendimas dėl pašalinimo dar nėra galutinis, lemia konkurso dalyvių teisę skųsti sprendimą sudaryti sutartį. To paties sprendimo 75 punkte jis patikslino, kad „tik dėl galutinio pašalinimo, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 89/665 2a straipsnio 2 dal[ies] [antrą pastraipą], konkurso dalyvis gali netekti teisės ginčyti sprendimą [skirti viešojo pirkimo] sutartį“.
- 67 Taigi 2a straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje nurodytas „nepriklausomos peržiūros institucijos“ sprendimas gali lemti, kad konkurso dalyvis neteks teisės ginčyti sprendimą skirti viešojo pirkimo sutartį. Šiomis aplinkybėmis tam, kad būtų paisoma tokio dalyvio teisės į veiksmingą teisminę

- gynybą, reikalaujama, kad institucija, priimanti sprendimą dėl jo pašalinimo teisėtumo, būtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį.
- 68 Vis dėlto šie argumentai netaikomi pirmosios instancijos peržiūros institucijai, nurodytai Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalyje. Iš tiesų, kai valstybė narė pasinaudoja pagal šią direktyvą jai suteikta galimybe įsteigti tokią instituciją, kuri nėra teisminė, teisę į veiksmingą teisminę gynybą užtikrina šio 2 straipsnio 9 dalyje numatytas reikalavimas, kad visus tokios neteisminės peržiūros institucijos sprendimus būtų galima apskųsti teisme.
- 69 Galiausiai, ketvirta, pritariant Europos Komisijai vis dėlto pažymėtina, kad tuomet, kai valstybės narės įstatymuose nėra numatyta *ipso jure* sustabdyti viešojo pirkimo sutarties sudarymą tol, kol Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalyje nurodyta pirmosios instancijos peržiūros institucija priims sprendimą dėl skundo, ir kai ši peržiūros institucija nėra teisminė, dėl šios institucijos sprendimo atmesti prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekiant uždrausti sudaryti viešojo pirkimo sutartį, kol minėta institucija priims sprendimą dėl skundo, turi būti galima pateikti teismui skundą, kuris turėtų stabdomąjį poveikį tol, kol bylą nagrinėjantis teismas priims sprendimą dėl šių laikinųjų apsaugos priemonių.
- 70 Šis reikalavimas išplaukia iš kartu taikomų Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 ir 9 dalių. Taigi, norint užtikrinti, kad skundas dėl pirmosios instancijos neteisminės institucijos sprendimo atmesti prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekiant uždrausti sudaryti viešojo pirkimo sutartį tol, kol ši institucija priims sprendimą, būtų veiksmingas, pirma, turi būti suteiktas protingas sustabdymo terminas konkurso dalyviui, kurio prašymas buvo atmestas, kad jis galėtų pateikti skundą, ir, antra, jeigu skundas pateiktas, šios sutarties sudarymas turi būti sustabdytas tol, kol bylą nagrinėjantis teismas priims sprendimą dėl minėto skundo.
- 71 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymo Nr. 134/2016 246 straipsnyje numatyta, jog viešojo pirkimo sutartis negali būti sudaryta, pirma, nepasibaigus terminui perkančiajai organizacijai pateikti protestą dėl sprendimo skirti sutartį, paskui – terminui Tarnybai pateikti prašymą dėl perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros, ir, antra, per procedūrą Tarnyboje, kuri, anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, yra nuo perkančiosios organizacijos nepriklausoma pirmosios instancijos peržiūros institucija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalį, ir nėra teisminė. Konkrečiai kalbant, pagal šio 246 straipsnio 1 dalį draudimas *ipso jure* sudaryti viešojo pirkimo sutartį galioja tol, kol pirmosios instancijos peržiūros institucija nuspręs dėl sprendimo skirti viešojo pirkimo sutartį, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 72 Šiuo klausimu iš nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos matyti, kad pagrindinėje byloje Tarnyba 2020 m. liepos 3 d. pirmiausia *ex officio* nusprendė taikyti laikinąją apsaugos priemonę, kuria perkančiajai organizacijai buvo uždrausta sudaryti pagrindinėje byloje nagrinėjamą viešojo pirkimo sutartį, kol bus užbaigta Tarnybos vedama administracinė procedūra. Paskui Tarnybos pirmininkas, kaip antroji administracinė instancija, 2020 m. lapkričio 9 d. sprendimu atmetė *CROSS Zlin* protestą dėl Tarnybos sprendimo atmesti jos prašymą panaikinti sprendimą skirti nagrinėjamą viešojo pirkimo sutartį ir galiausiai 2020 m. lapkričio 18 d. perkančioji organizacija sudarė šią sutartį su konkurso laimėtoju. Tai reiškia, kad minėta sutartis buvo sudaryta tik po to, kai Tarnyba dviejose instancijose priėmė galutinį sprendimą dėl sprendimo skirti sutartį teisėtumo, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

- 73 Taigi pažymėtina, kad nacionalinės teisės aktai ir jų įgyvendinimas pagrindinėje byloje leidžia užtikrinti tinkamą Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalies ir 2a straipsnio 2 dalies, siejamų su Chartijos 47 straipsnyje numatyta teise į veiksmingą teisminę gynybą, taikymą, tačiau tai turi patikrinti nacionalinis teismas.
- 74 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą atsakyтина: Direktyvos 89/665 2 straipsnio 3 dalis ir 2a straipsnio 2 dalis turi būti aiškinamos kaip nedraudžiančios valstybės narės teisinio reguliavimo, pagal kurį perkančiajai organizacijai draudžiama sudaryti viešojo pirkimo sutartį tik iki tol, kol pirmosios instancijos institucija, kaip ji suprantama pagal 2 straipsnio 3 dalį, išnagrinės skundą dėl sprendimo skirti šią viešojo pirkimo sutartį, ir tam neturi reikšmės, ar ši institucija yra teisminė, ar neteisminė.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 75 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo, iš dalies pakeistos 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES, 2 straipsnio 3 dalis ir 2a straipsnio 2 dalis

turi būti aiškinamos taip:

pagal jas nedraudžiamas valstybės narės teisinis reguliavimas, pagal kurį perkančiajai organizacijai draudžiama sudaryti viešojo pirkimo sutartį tik iki tol, kol pirmosios instancijos institucija, kaip ji suprantama pagal 2 straipsnio 3 dalį, išnagrinės skundą dėl sprendimo skirti šią viešojo pirkimo sutartį, ir tam neturi reikšmės, ar ši institucija yra teisminė, ar neteisminė.

Parašai.